

Iranen aurkako erasoaren ondorioak Hego Euskal Herrian

Pertsonek eros-ahalmena
galtzen dute
enpresek mozkinak handitzen
dituzten bitartean

AZTERKETA BULEGOA

2026ko iraila

AURKIBIDEA

1. Sarrera

2. KPI berriro ere gorantz

3. Erregaien prezioaren igoera inflazioaren arrazoia

4. Interes-tasen bigarren igoera

5. Euriborraren igoerak hipotekak garestitu ditu

6. Enpresa mozkinak eta marjinak maximoetan

3

3

4

5

5

7

1. Sarrera

Israelek eta Ameriketako Estatu Batuek Iranen aurka eragindako gatazkak lurraldea sakonki gain-ditu du eta Hego Euskal Herrian ere ondorioak izaten ari da. Eragin zuzenenetako bat kostu ener-getikoa izan da. Petrolioaren eta gasaren hornidurari buruzko ziurgabetasunak eta garraio-bideak aldatzeko arriskuak energia-prezioen igoera handia eragin dute nazioartean.

Bilakaera hori langile klaseak ordaintzen dituen prezioetara lekualdatzen ari da. Hainbat hilabete-tako moderazioaren ondoren, inflazioak gora egin du berriro ere, eta erregaien garestitzea presio gehigarria egiten ari da erosketa saskian. Igoera horretako parte bat kanpoko faktoreei erantzuten badiete ere, enpresek aukera aprobetxatu dute prezioak igotzeko eta marjinak handitzeko ere.

Aldi berean, inflazioaren gorakadak Europako Banku Zentralaren moneta politika baldintzatzen ari da, dagoeneko bi aldiz igo ditu interes tipoak. Egoera horrek Euriborrean ere du eragina, hipotekak berriro garestituz, tasa aldakorreko hipotekak dituzten pertsonetan eta kontratatutako hipoteka berrietan.

2. KPI berriro ere gorantz

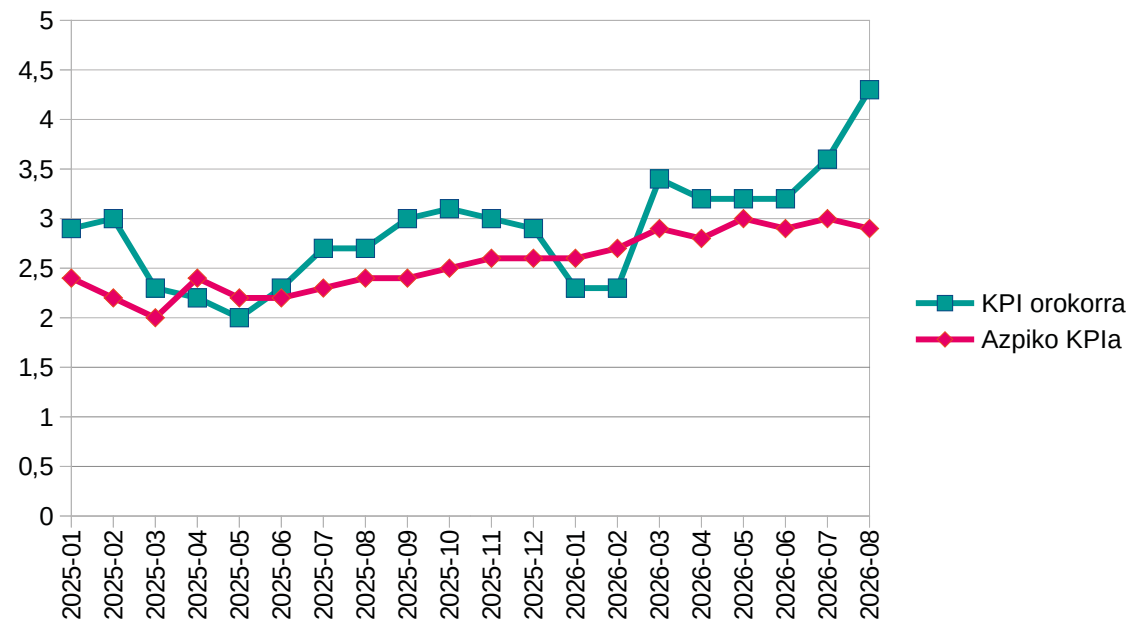
KPIren urteko inflazioa %4,3ra igo da abuztuan, INEk argitaratutako adierazlearen arabera, horrek esan nahi du zazpi hamarren igo dela tasa aurreko hilaren aldean. Inflazioaren gorakada hau ez zen ikusten 2023ko otsailetik.

Inflazioaren bilakaerak lotura estua du produktu energetikoen bilakaerarekin. INEk berak adie-razi du abuztuan ibilgailu pertsonalentzako erregaiek eta lubrifikatzailleek nabarmen eragin dute prezioen igoeran; izan ere, aurtun prezioek gora egin dute, eta 2025eko abuztuan, berriz, behera. Elikagaiek eta alkoholik gabeko edariek ere eragina izan dute, neurri txikiagoan bada ere, prezioak urtebete lehenago baino gutxiago jaitsi baitziren. Gainera, gogora dezagun azken bost urteetan elikagaien igoera metatua %36tik gorakoa izan dela.

Azpiko inflazioa %2tik gora jarraitzen du, abuztuan urteko tasa hamarren bat jaitsi da, %2,9ra arte. Inflazio orokorraren eta azpikoaren arteko alde hori nabarmena da, egungo gorakadaren zati handi bat energia osagaiari lotuta dagoela berresten du. Hala ere, energiaren garestitzeari eusten bazaio, gainerako ondasun eta zerbitzuetara lekualda daiteke, garraio, ekoizpen eta banaketa kostuak handituz.

Beraz, abuztuko gorakada alerta seinalea da. Produktu energetiko batzuen kostua handitzeaz gain, igoerak kontsumoaren beste osagai batzuetan eragina izateko arriskua dago, baita soldaten eros-teko ahalmena are gehiago murrizteko ere.

KPI orokorraren bilakaera eta azpiko inflazioa (%)

Iturria: EHN

3. Erregaien prezioaren igoera inflazioaren arrazoia

Erregaien igoera da inflazioaren gorakada azaltzen duen elementu nagusietako bat. Asia mendebaldeko gerrak eta energia-hornidurari buruzko ziurgabetasunak petrolioaren nazioarteko kotizazioak handitzea eragin dute. Brent upelak 100 dolarrek gainditu ditu jada, azken asteetan gorakada handiak izan ondoren. Gainera, analistek diote prezioa 120 dolarreko igo daitekeela Ormuzeko itsasarteko erasoek jarraitzen badute. Hala ere, jarraian ikusiko dugun bezala, beharrezkoa da enpresak prezioen igoeran duten erantzunkizuna aipatzea, egungo egoera eta duten izaera oligopolistikoa aprobetxatzen ari baitira.

HEHn, bilakaera hori gasolina zerbitzuguneen prezioetara aldatzen ari da pixkanaka. Irailaren erdialdean, 95eko gasolina litroko 1,99 euro ingurura igo da, martxoan erregistratutako urteko maximoaren gainetik; diesela, berriz, litroko 1,95 euro ingurukoa. Udaren hasierari dagokionez, gasolinak %30 inguruko hazkundeak izan du.

Espainiako Gobernuak energia-krisiaren ondorioei aurre egiteko hartutako neurri fiskalek arindu egin zuten erregaien bilakaera. Martxotik ekainaren amaiera arte, erregaiei aplikatutako BEZa %21etik %10era murriztu zen aldi baterako. Hala ere, uztailaren 1etik BEZa %21era itzuli zen, erregaien prezioak igotzeko fase berri batekin batera.

4. Interes-tasen bigarren igoera

Inflazioaren gorakada Europako Banku Zentralaren moneta-politikan ere ondorioak izaten ari da. Inflazioari aurre egiteko interes-tasen igoerak markatutako hainbat urteren ondoren, EBZk tasak murrizteko bideari ekin zion 2024aren hasieran. Gordailatzeko erraztasunaren interes-tasa %2,00ra iritsi zen 2025eko ekainean, eta urtebete inguru iraun zuen maila horretan.

Hala ere, agertokia aldatu egin zen 2026ko ekainean. Energiaren garestitzeak eta gerrak eragindako inflazio-presioen gorakadaren aurrean, EBZk ekainaren 11n hiru tasa ofizialak 25 puntu igotzea erabaki zuen. Horrela, tasa %2,00tik %2,25era igo zen. Erabakiak Europako Banku Zentralaren tasen lehen igoera ekarri zuen 2023tik.

EBZk berak justifikatu zuen erabakia, esanez gerra presio inflazionistak sortzen ari zela eta euroguterako inflazio aurreikuspenak handitzen ari zirela. 2026rako, Europako Banku Zentralak %3ra igo zuen batez besteko inflazioaren aurreikuspena, epe ertainerako %2ko helburuaren aldean. Egoera horren aurrean, Lagardek gidatzen duen organismoak igoera berri bat burutu du, tasa %2,5ean kokatuz. Hori gutxi balitz, merkatuak igoera berriak iragarri ditu datozen hilabeteetan (EBZ urrian eta abenduan bilduko da berriro), eta aditu batzuen arabera, tasak %3,5era irits daiteke datorren udan.

Arazoa da moneta-politika murriztaileagoak ez duela eragin argirik inflazioaren jaitsieran. Europako Banku Zentralak tesi hori hartzen jarraitzen du, aurreko inflazio etapetan emaitzarik eman ez diona. Hala ere, Europako Banku Zentralak eskariaren eragiten nahian jarraitzen du, diruaren prezioa garestituz, aurreko inflazio-aldietan emaitzarik eman ez dion tesia jarraituz.

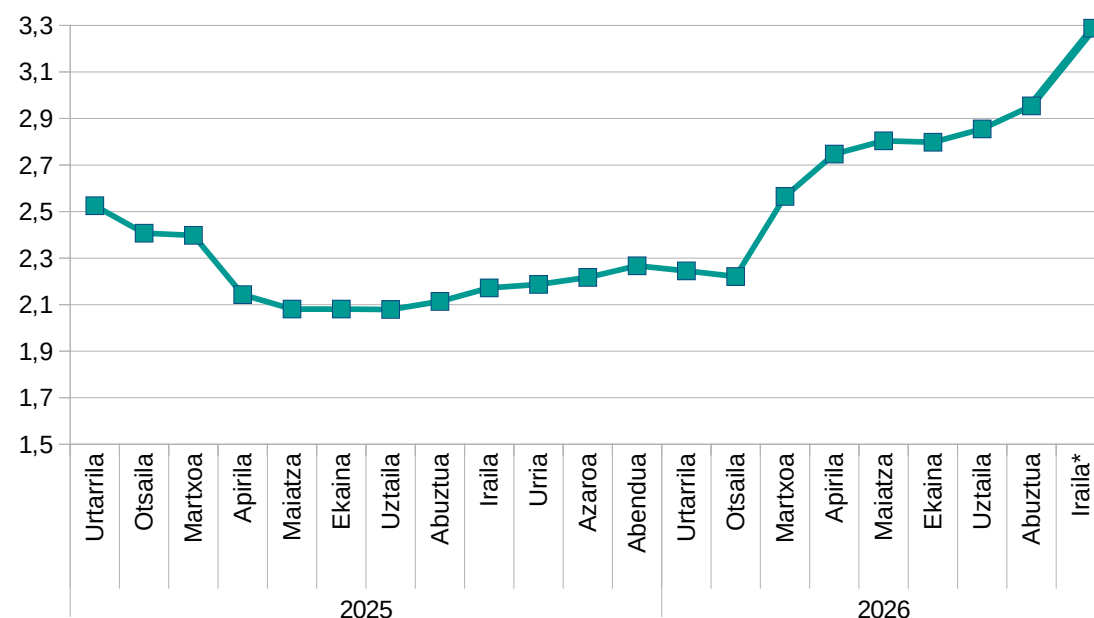
Bestalde, tasen gorakadak kreditua garestitzen du, eta, beraz, baita hipotekak, kontsumorako maileguak eta enpresen finantzaketa ere. Etxekoen unitateak dagoeneko elikaduraren, energiaren eta garraioaren kostua handitzen ari diren testuinguru batean, finantzaketaren garestitzeak presio gehigarria dakar errenta erabilgarriaren gainean.

5. Euriborraren igoerak hipotekak garestitu ditu

Bilakaera hori Euriborrean ere islatzen ari da. Inflazio itxaropenen gorakadak eta tasen igoera berriak izateko aukerak Euriborraren hazkunde progresiboa eragin dute azken hilabeteetan.

Irailaren hasieran, 12 hilabeterako Euriborra %3tik gorakoa zen; irailaren 14an % 3,312koa zen, eta abuztuan, berriz, %2,952koa. Duela urtebete, %2,17 ingurukoa zen, hau da, ehuneko puntu bat baino gehiago dago gaur egun.

Grafikoa. Euriborraren bilakaera 12 hilabetera (%).

Iturria: EMMI

Bilakaera horrek zuzeneko eragina du tasa aldakorrek hipotekak dituzten pertsonengan. Maileguen berrikuspenak egin ahala, Euriborraren igoerak hileko kuoten igoera ekar dezake, 80-100 euroko garestizea, etxeko unitateen errenta erabilgarria murriztuz. Etxebizitza bat erosi nahi duten eta hura finantzatu ahal izateko hipoteka behar duten pertsonen ere eragiten die.

Azken batean, energiaren garestitzea bizi-baldintzei zuzenean eragiten dien efektu-kate bat sortzen ari da: lehenik, erregaien eta beste produktu energetiko batzuen prezioa handituz; gero, gainerako ondasun eta zerbitzuetara eramanez; eta, azkenik, kreditua eskuratzea garestitzen duen diru-politika murriztaileago baten bidez. Soldatak prezioen erritmo berean aldatzen ari ez diren testuinguru batean, dinamika horiek presio berri bat eragiten dute langile-klasearen erosteko ahalmenaren gainean.

6. Enpresa mozkinak eta marjinak maximoetan

Prezio energetikoen gorakada, gainera, enpresa-mozkin handien testuinguruan gertatu da. Ibex 35en konpainiek 39.390 milioi euroko irabaziekin itxi zuten 2026ko lehen seihilekoa, hau da, %20 eko hazkundearekin aurreko urteko aldi berarekin alderatuta, orduan 32.644 milioi euro izan baitzen. Horien artean daude Repsol eta Endesa enpresa energetikoak, lehenak bere mozkinak hirukoiztu egin ditu eta Endesak %42 gehiago irabazi du.

Espainiako Enpresa Marjinen Behatokiaren (OME gazteleraz) azken datuek enpresen osasun ona berresten dute: ustiapeneko soberakin gordina (soldatak eta beste gastu batzuk ordaindu ondoren enpresentzat geratzen den diru-sarreraren zatia) 96.962 milioi iritsi zen, hau da, maximo historikoa. Enpresa-marjinak (salmenten gaineko marjina edo errentagarritasun operatiboa) ere maximoetan daude 2026ko bigarren hiruhilekoan (%13,8), eta horrek esan nahi du pandemiaren ondoren gertatutako errentagarritasunaren gorakada kontsolidatu egin dela.

Lehen esan dugun bezala, OMEren azken argitalpenak berretsi egiten du aurretik adierazi duguna: petrolioaren fintzeko enpresek egoera aprobetxatu dute marjinak handitzeko. Salmenten gaineko marjina %41,5ekoa izan zen, iazko hiruhileko berean % 14,2koa; erregaien handizkako merkataritzak, berriz, %34tik gorako marjinak izan zituen. Horrek agerian uzten du energiaren garestitzea ez dela soilik kostuen igoeraren ondorio, baizik eta baita enpresa jakin batzuek kostu horiek prezioetara eramateko duten gaitasunaren ondorio ere, errentagarritasun-maila altuak mantenduz.

Esan bezala, arriskua da dinamika hori gainerako sektoreetara zabaltzea. Energiaren garestitzeak jarraitzen badu, beste enpresa batzuk beren marjinak igotzen saia daitezke prezioen igoera berrien bidez, inflazioan bigarren errondako ondorioak sortuz.

www.ela.eus

ELA
EUSKAL SINDIKATUA